

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING

TUE KUNSTWERKEN -

AD DEKKERS-VLOERRELIËFS

Datum aanwijzingsbesluit: -
Grondslag: Historisch waardevol kunstwerk overeenkomstig de Erfgoedverordening Gemeente Eindhoven
Monumentnummer: WK0054

BASISGEGEVENS

Adres	Bij De Wielen 6
Stadsdeel	Tongelre
Perceelnummer	TGR00, sectie D nummer 1365 (deels)
Categorie	Monumentale kunst
Naam gebouw	Rekencentrum en Transitorium afdeling Wiskunde (nu Laplacegebouw)
Bouwjaar	juni 1970 – september 1972
Architect	OD 205 / projectarchitecten J.L.C. Choisy en T.P. van der Zanden
Opdrachtgever	College van Bestuur, Technische Hogeschool Eindhoven
Kunstenaar	Ad Dekkers
Kunst	Vloerreliëfs (4 stuks)
Titel kunstwerk	Vloerreliëfs (Vierkant met middel-lijnen, Vierkant met diagonalen, Van Vierkant naar Cirkel, Van Vierkant naar vierhoek)
Kunststijl	Geometrisch-abstract
Materiaal	Beton
Afmeting	B 370 x L 370 x H 43 cm (per reliëf)
Huidige locatie	Plantsoen tussen Vertigo en Matrixgebouw (vanaf 2002)
Aard van de bescherming	De vier betonnen vloerreliëfs. De grindbedden met cortenstaal border-randen maken geen onderdeel uit van de bescherming.

BASISGEGEVENS

Foto's	Ton Langenberg (d.d. 22 juni 2025)
Opsteller	Erfgoed Gemeente Eindhoven
Bronnen	▪ Gemeente Eindhoven - bouwarchief ▪ Het Nieuwe Instituut – archief Samuel van Embden ▪ RKD – archief Ad Dekkers ▪ TU/e ▪ Blotkamp, C., Ad Dekkers, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage 1981 ▪ Colenbrander, B.J.F., Baeten, J.P. en van Kaathoven, B.A.H.L., Cultuurhistorische verkenning Laplace, voormalig rekencentrum, transitorium afdeling wiskunde TH Eindhoven, Technische Universiteit Eindhoven 2018 ▪ Dekkers, A., 'Over architectuur en beeldende kunst', TH Berichten, Eindhoven 22 september 1972, p. 11 ▪ Leering, J. 'Officiële overdracht rekencentrum', TH Berichten, Eindhoven 22 september 1972, p. 10 ▪ Leering, J. Reliëfs, Frankfurt am Main 1969

Omschrijving

Ad Dekkers (* Nieuwpoort 1938 - † Gorinchem 1974) ontwierp in 1971/1972 vier betonnen reliëfs voor het Rekencentrum en Transitorium afdeling Wiskunde (nu Laplacegebouw). Twee reliëfs zijn opgebouwd uit vier lagen en twee uit vijf lagen. De reliëfs zijn ontworpen voor vier van de acht patio's op de eerste verdieping van het Rekencentrum. De monumentale reliëfs passen binnen het oeuvre van de kunstenaar en vormden een synthese tussen architectuur en beeldende kunst. In 2002 zijn de reliëfs uit de oorspronkelijke context gehaald en verplaatst naar het plantsoen tussen Vertigo en Matrixgebouw.

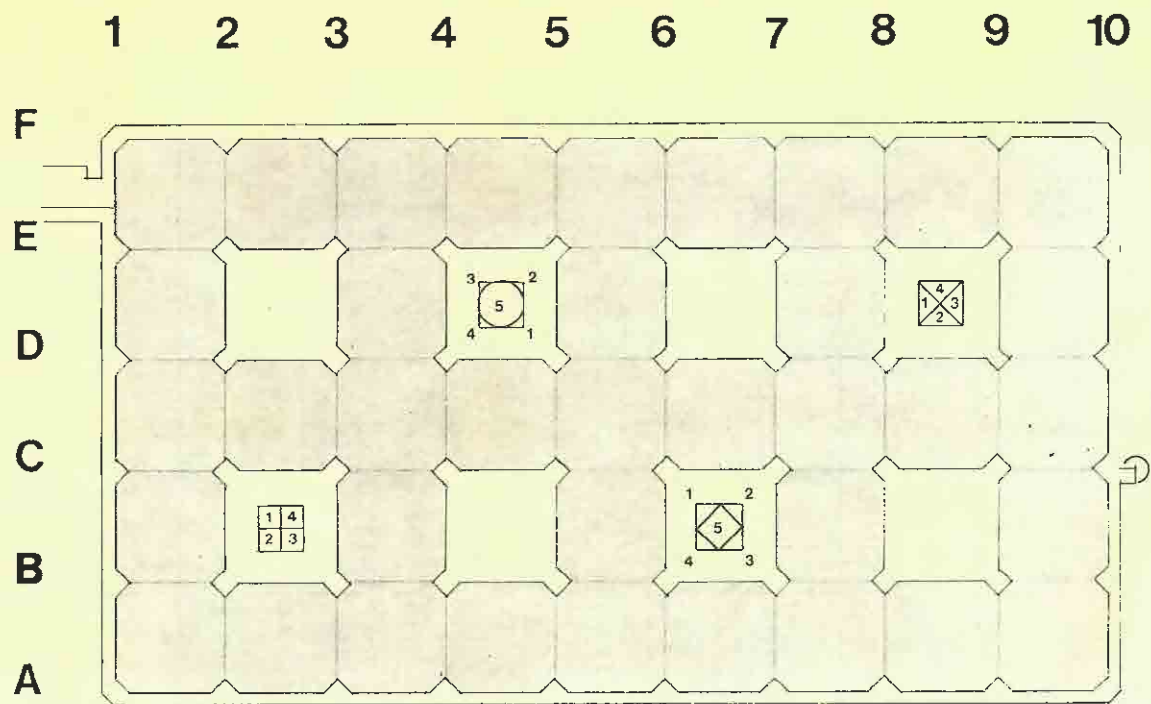
Motivering

In opdracht van de Technische Hogeschool ontwierp Ad Dekkers in 1971/1972 vier betonnen vloerreliëfs voor het Rekencentrum. Deze werken zijn representatief voor het monumentale oeuvre van Ad Dekkers. Het is een van de laatste werken die Ad Dekkers in zijn leven heeft gemaakt. Jean Leering schreef over dit kunstwerk van Ad Dekkers in het maandelijkse universiteitsblad. Ad Dekkers was goed bevriend met Jean Leering, directeur van het Van Abbemuseum (1963-1973) en later docent kunstgeschiedenis aan de TU/e (1976-1999). Leering organiseerde in Eindhoven spraakmakende tentoonstellingen over moderne avant-garde kunstenaars en sociaal-culturele onderwerpen. Als directeur van het Van Abbemuseum en kunstcriticus was hij een voorloper en toonaangevend voor het kunstklimaat in Nederland. Hierdoor hebben zowel het Van Abbemuseum als de TU/e meerdere werken van Ad Dekkers in de collectie. De kunstcollectie van de TU/e is uitgegroeid tot een belangrijke collectie van naoorlogse kunst in samenhang met de wederopbouwarchitectuur van Nederland.

Ad Dekkers - Vloerreliefs - betreft blauwe contour

Aanvullende foto's

th e
transitorium rc + wsk
OD205
adviseur voor pl. indeling
architectuur en landschap u.

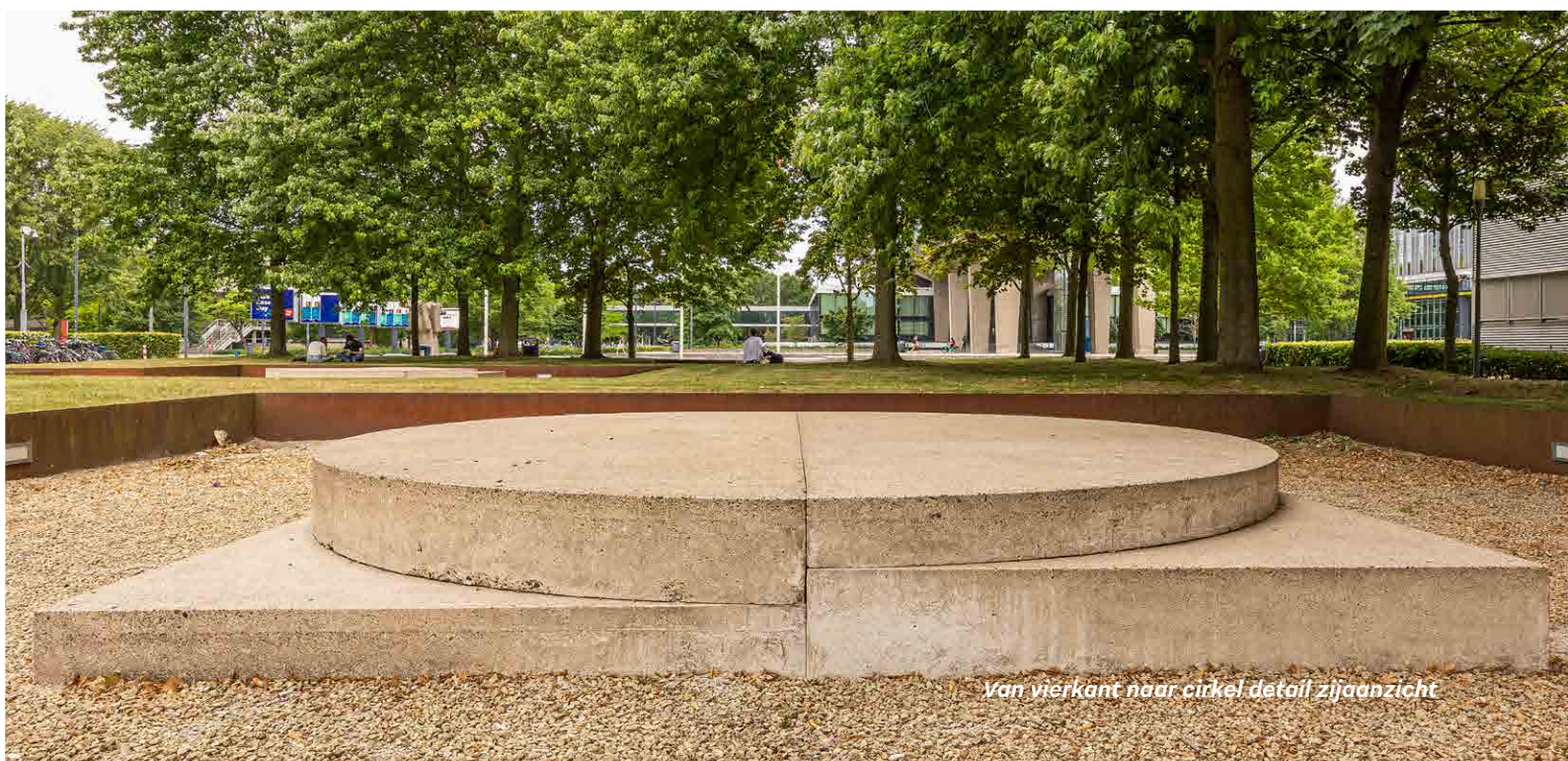
Situatietekening kunstwerken in de patio's van het transitorium, 1971

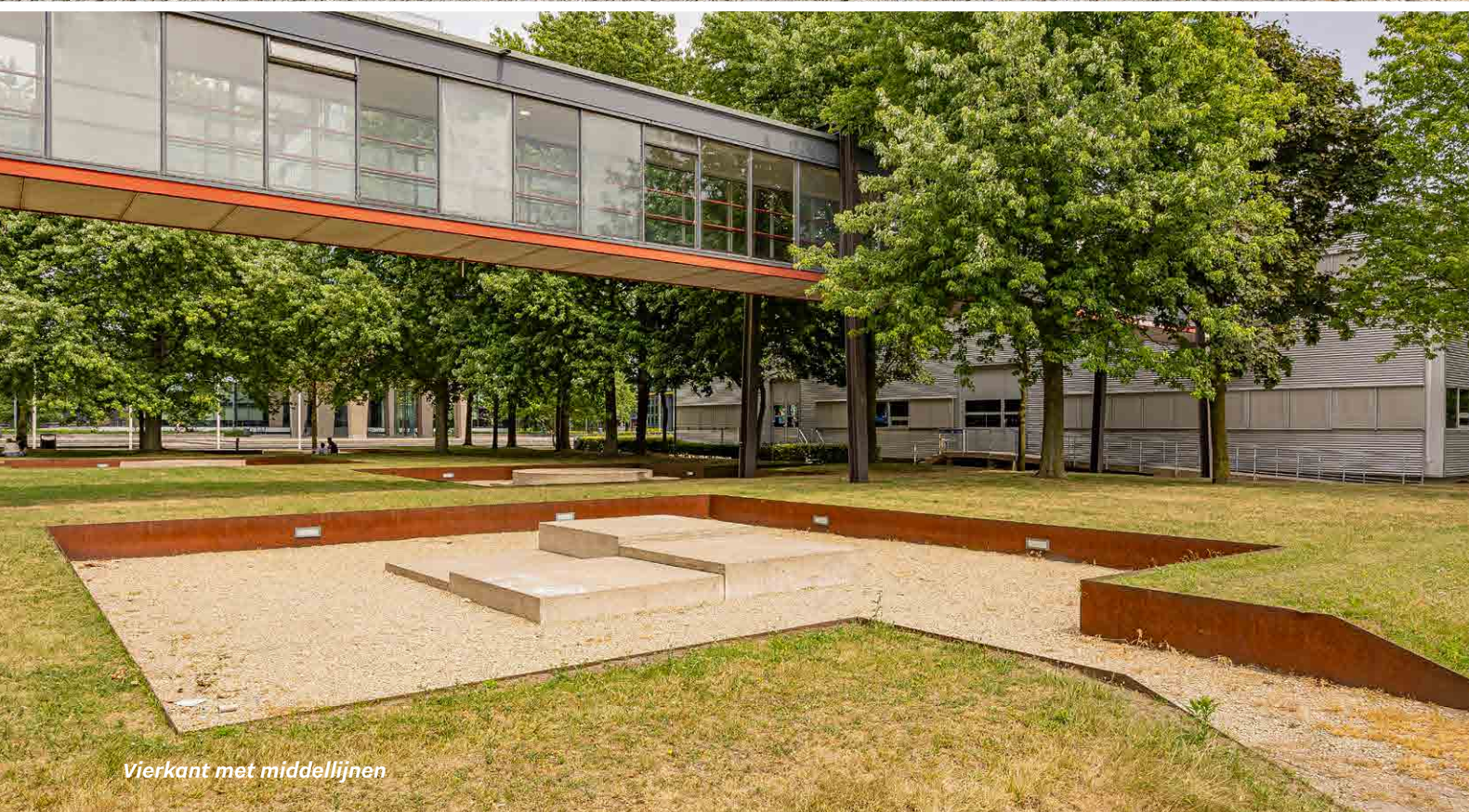
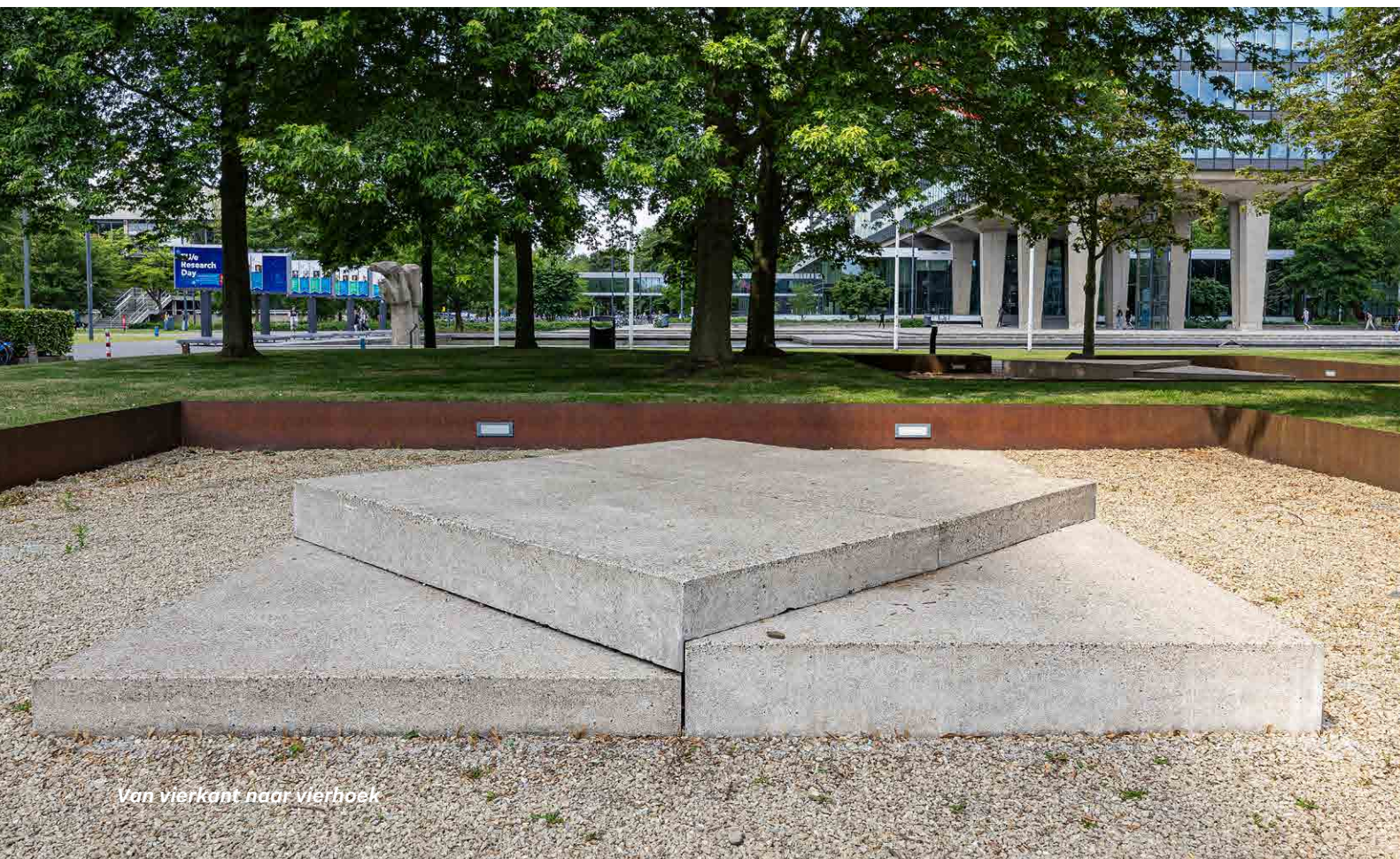
plattegrond verdieping

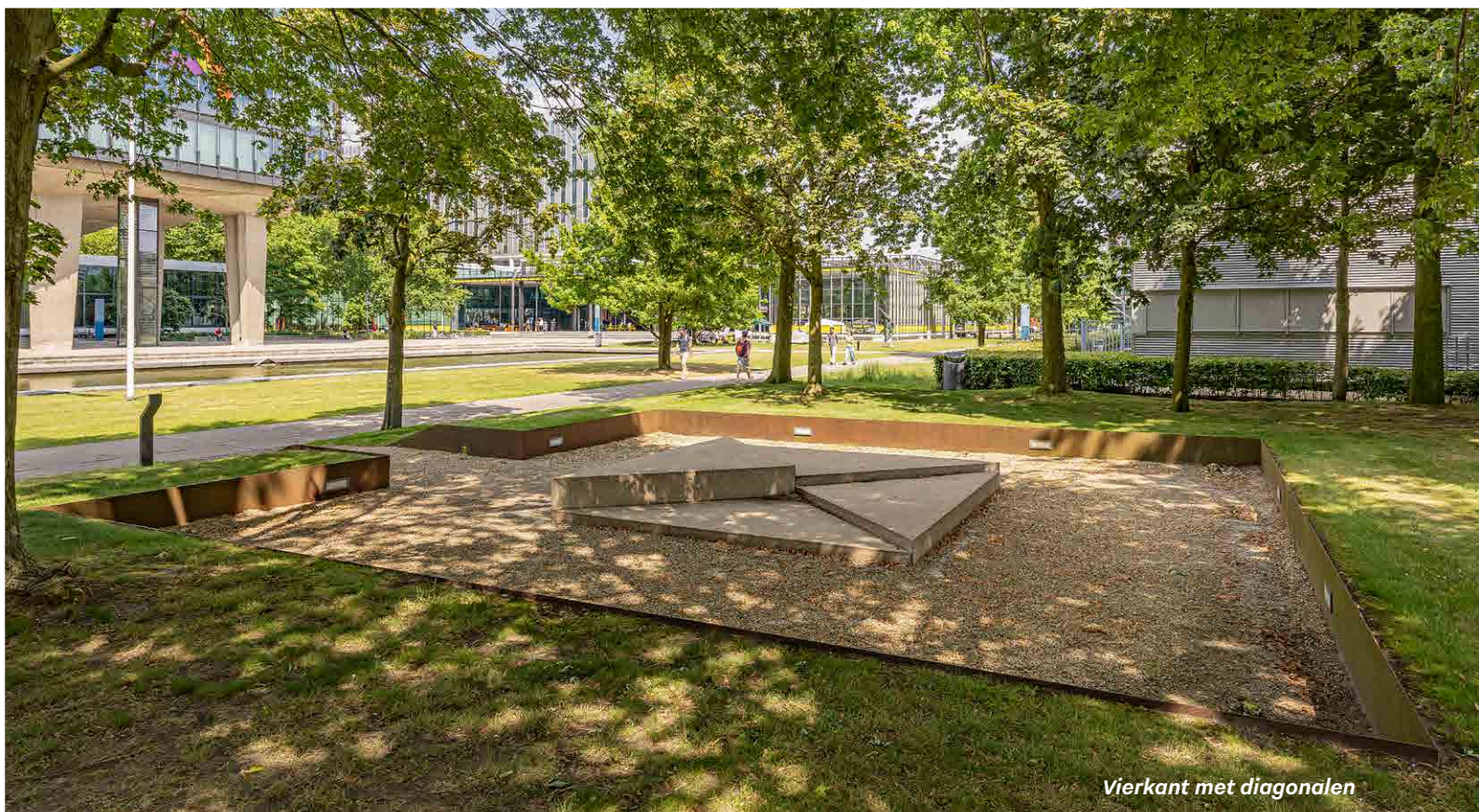
situatie kunstwerken in de patio's

Overzichtsfoto vloerreliefs

Vierkant met diagonalen

Waardering

Cultuurhistorische waarde

- Het kunstwerk heeft hoge cultuurhistorische waarde omdat het onderdeel uitmaakt van de kunstcollectie van de TU/e welke toonaangevend is op het gebied van naoorlogse kunst in samenhang met de wederopbouwarchitectuur van Nederland.
- Het kunstwerk heeft hoge cultuurhistorische waarde als belangrijke representant van de avant-gardekunst in de tijd dat Jean Leering directeur Van Abbemuseum in Eindhoven was.
- Het kunstwerk is van hoge cultuurhistorische waarde omdat het bedoeld was en nog steeds gebruikt wordt als zitelement.
- Het kunstwerk is van cultuurhistorische waarde omdat het een belangrijke identiteitsdrager is van de TU/e. Inmiddels hebben duizenden studenten uit binnen- en buitenland deze universiteit bezocht en aan dit kunstwerk bewust of onbewust herinneringen.

Architectuur-, bouw-, en kunsthistorische waarde

- Het kunstwerk heeft hoge kunsthistorische waarde omdat het is ontworpen door de internationaal gewaardeerde Nederlandse kunstenaar Ad Dekkers.
- Het kunstwerk is van hoge kunsthistorische waarde als representatief voorbeeld in het monumentale oeuvre van Ad Dekkers.

Stedenbouwkundige en/of ensemblewaarde

- Het kunstwerk heeft ensemble waarde omdat de vier vloerreliefs bij elkaar horen.

Gaafheid en herkenbaarheid

- Het kunstwerk is gaaf bewaard gebleven.

Zeldzaamheid

- Het kunstwerk is een zeldzaam bewaard gebleven voorbeeld van monumentale kunst van Ad Dekkers in Eindhoven.

Beschrijving

Ontwikkelingsgeschiedenis

Het Rekencentrum en Transitorium afdeling Wiskunde (nu het Laplacegebouw) is ontworpen door OD 205 en gebouwd tussen juni 1970 – september 1972. Het is één van de gebouwen die in de tweede bouwronde (1965-1974), bij de uitbreiding van het kerngebied van de campus, tot stand is gekomen. Het alzijdige gebouw is opgebouwd uit een betonnen skeletconstructie met paddenstoel-kolommen en bestaat uit twee verdiepingen met een kelder. De plattegrond is opgebouwd uit geometrische afgeschuinde vierkanten in een grid van 5 x 9. Op de eerste verdieping van dit gebouw zijn binnen het grid acht patio's gerealiseerd. Voor vier van deze patio's heeft Ad Dekkers een reliëf ontworpen. De abstract-geometrische opbouw en alzijdigheid van het pand sluit goed aan bij het werk van Ad Dekkers. In 2002 is het Rekencentrum verbouwd en zijn de kunstwerken verplaatst binnen het TU/e terrein, naar het plantsoen tussen Vertigo en Matrixgebouw.

Situering en ruimtelijke context

De vier betonnen vloerreliefs van Ad Dekkers zijn ontworpen voor het Rekencentrum en Transitorium afdeling Wiskunde (nu het Laplacegebouw). Ze bevonden zich in vier van de acht patio's. Vanaf 2002 zijn de reliëfs gelegen in het plantsoen tussen Vertigo en Matrixgebouw. De reliëfs liggen verdiept in een grindbed. Ieder reliëf is afzonderlijk te bereiken via een toegangspad. Het grindbed en toegangspad is afgebakend door een cortenstalen rand voorzien van verlichtingselementen.

Beschrijving van de kunstwerken

De vier betonnen reliëfs hebben elk een afmeting van B 370 x L 370 x H 43 cm.

Het werk **Vierkant met middellijnen** bestaat uit vier gelijke vierkanten van B 185 x L 185 cm. De vierkanten hebben een hoogte van 13, 23, 33 en 43 cm, oplopend van links naar rechts – tegen de klok in.

Het werk **Vierkant met diagonalen** bestaat uit vier gelijk driehoeken met een hoogte van 11, 22, 33 en 43 cm, oplopend van links naar rechts – tegen de klok in.

Het werk **Van vierkant naar cirkel** bestaat uit vier gelijke vierkanten van B 185 x L 185 cm. De vierkanten hebben een hoogte van 8, 18, 26 en 35 cm, oplopend van links naar rechts – tegen de klok in. De hier opliggende betonnen cirkel bestaat uit twee delen waarvan de naad is opgevuld met een donkere (zwarte) specie.

Het werk **Van vierkant naar vierhoek** is opgebouwd vier gelijke vierkanten van B 185 x L 185 cm. De vierkanten hebben een hoogte van 8, 18, 26 en 35 cm, oplopend van links naar rechts – tegen de klok in. De hier opliggende vierhoek bestaat uit twee delen waarvan de naad is opgevuld met een donkere (zwarte) specie. De naad loopt van segment 2 naar 4.

Hierbij wordt opgemerkt dat de vierkanten op de situatie tekening van OD 205 oplopend van rechts naar links zijn gesitueerd – dus met de klok mee. In de oorspronkelijke situatie lagen ze echter niet zoals op tekening aangegeven. De opvallende vierhoek was een kwartslag gedraaid en lag van segment 1 naar 3 zoals te zien op een foto van het werk in oorspronkelijke context.

Ad Dekkers

Ad Dekkers groeide op in een streng protestants gezin. Op de lagere school haalde hij middelmatige resultaten. Wat hij wel goed kon was tekenen. In 1951 ging Ad Dekkers naar de afdeling schilderen van de ambachtsschool in Gorinchem. In 1954 vervolgde hij zijn opleiding aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Rotterdam. Op de academie maakte Dekkers vooral figuratief werk. Pas na zijn diensttijd in 1960, pakte Dekkers zijn werk als kunstenaar weer op. Tot 1963 gaf hij ook nog les maar daarna richtte hij zich volledig op zijn kunstenaarschap. Het werk van Dekkers is te kenmerken als geometrisch-abstract.

Reliëfs

Ad Dekkers is vooral bekend geworden door zijn reliëfs en grote abstract-geometrisch werken. Deze ontwikkelde hij vanuit de schilderkunst en niet zoals veel andere kunstenaars vanuit de beeldhouwkunst. Hij koos vooral voor de cirkel, driehoek en vierkant als geometrische vormen. In het werk van Ad Dekkers staat het proces van vormverandering centraal. De ene geometrische vorm gaat over in de andere. Dit proces is wetmatig in fasen bepaald ten aanzien van de verandering in het oppervlak en de begrenzing van de vorm. De fasen maken het proces duidelijk herkenbaar en voorspelbaar. Deze vormveranderingen worden door Dekkers niet ná of náást elkaar getoond, maar óp elkaar. Vandaar dat zijn werken bijna uitsluitend als reliëfs kunnen bestaan.

In het vroegere werk van Dekkers bestaat een reliëf uit veel lagen, elke stap in het vormveranderingsproces is als een aparte laag weergegeven. Later laat hij de tussenliggende fases weg en beperkt hij zich alleen tot de essentie, de begin- en eindvorm. Daarnaast kunnen de geometrische vormen kunnen zich door deling of positie verandering verkleinen of vergroten. De reliëfs kunnen in twee groepen worden onderscheiden. Bij de eerste groep gaat het om reliëfs met zaagsneden. De zaagsneden, een technische handeling, worden lijnen. De tweede groep bestaat uit reliëfs die zijn opgebouwd uit verschillende lagen. Deze beide type reliëfs zijn belangrijk geweest voor heel Dekkers verdere oeuvre. Vrijwel alles wat hij heeft gemaakt is terug te voeren op deze twee principes die hij maakt vanaf omstreeks 1965. Een eerst werk is het Reliëf met middellijnen uit 1965 dat onderdeel uitmaakt van de collectie van het Van Abbemuseum in Eindhoven.

De vriendschap met Jean Leering

In 1964 nam Dekkers deel aan de tentoonstelling van de Liga Nieuwe Beelden in het Stedelijk Museum in Amsterdam. Dit Nederlands kunstenaarsinitiatief bestond uit beeldend kunstenaars en architecten en streefde naar eenheid tussen kunst en architectuur. Dekkers was op deze tentoonstelling aanwezig met vier reliëfs en kwam hier in contact met Jean Leering, die kort van tevoren directeur geworden was van het Van Abbemuseum in Eindhoven. Leering bleef het werk van Ad Dekkers van nabij volgen, gaf hem opdrachten, hield openingstoespraken bij tentoonstellingen en kocht werk aan voor het Van Abbemuseum. De vriendschappelijke relatie tussen Leering en Dekkers was voor beiden van grote betekenis. Leering was voor Dekkers een belangrijke gesprekspartner. Dekkers werk veranderde vanaf 1964 en de langdurige en intensieve gesprekken met Jean Leering zullen hier zeker op van invloed zijn geweest. Ook werd Dekkers uitgenodigd om deel te nemen aan buitenlandse tentoonstellingen zoals de Biënnale in Sao Paulo (1967) en de Documenta IV in Kassel (1968). De organisatie en selectie van kunstwerken voor deze vierjaarlijkse tentoonstelling werd gedaan door Jean Leering.

Dekkers' visie op architectuur en beeldende kunst

Dekkers gaf zelf aan dat de rol die beeldende kunst speelde in de architectuur niet louter decoratief moest zijn. De beeldende kunst zou uit de doelstelling van de architectuur zelf, de ruimtelijke structuur en het gedrag van de mens, moeten voortkomen. Ze staan voor dezelfde problemen en zouden elkaar daarin moeten kunnen vinden. Alleen een plaatje op een wand 'plakken' was voor Dekkers zinloos. Hij zag een wand van een gebouw als een zelfstandigheid met een eigen problematiek van hoogte, breedte, dikte, zwaarte, huid etc. Als er iets met de wand moet gebeuren dan moet dat voortkomen uit het eigen volume, begrenzing en plasticiteit van de wand zelf. Architectuur en beeldende kunst zouden als twee gelijkwaardige elementen moeten samengaan. Dekkers zette zich af tegen de 1% regeling waarbij een kunstenaar 'kan komen opdraven om een wandje acceptabel te maken waar een architect niet is uitgekomen'. Dekkers streefde naar een verbinding en gelijkwaardigheid tussen beide disciplines.

In 1968/1969 maakte Dekkers voor het nieuwe Stadhuis in Eindhoven het monumentale werk Overgang van vierkant naar vierhoek. Het werk past niet tussen de twee wanden waardoor het erop is bevestigd en als een los kunstwerk zweeft boven de entree van de raadszaal. Het samengaan van architectuur en beeldende kunst zoals Dekkers voor ogen heeft lijkt hier nog niet bereikt.

De betonnen reliëfs voor het Rekencentrum

Met de betonnen reliëfs voor de vier patio's in het Rekencentrum lukte het wel om de synthese te bereiken tussen architectuur en beeldende kunst. Jean Leering schreef in 1972 over dit kunstwerk van Ad Dekkers in het maandelijkse universiteitsblad. Dekkers wilde met zijn werken de architectuur ondersteunen door een zo groot mogelijke integratie na te streven. Het Rekencentrum bestaat overwegend uit rechten en diagonalen. Dit gegeven heeft Dekkers als hoofdthema genomen voor zijn grondsculpturen. Deze vormen ondersteunen de architectuur en maken het mogelijk de in hoogte verschillende massa's van steeds wisselende posities te bekijken. De hoogte van de sculpturen is door Ad Dekkers zo gekozen dat men erop en er tegenaan kan kijken. Het zitelement, waar ook nu nog veelvuldig gebruik van wordt gemaakt, was vanaf het begin zo gepland. Doordat de grondsculpturen in 2002 uit de oorspronkelijke context zijn gehaald is een belangrijke component waar Dekkers naar zocht én vond, de synthese tussen architectuur en beeldende kunst, verloren gegaan.